

19. 7. 2021

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

(Ne)určitost ujednání o smluvní pokutě (z ceny bez DPH, či včetně DPH?)

Neurčitost ujednání o smluvní pokutě může spočívat v neurčitě identifikované povinnosti, jež je smluvní pokutou utvrzována, nebo v neurčitém stanovení výše smluvní pokuty.

V tomto článku se hodlám zaměřit na (ne)určitost stanovení výše smluvní pokuty, resp. způsobu, jak se její výše určí, a to ve světle recentního rozsudku Krajského soudu v Brně, pobočka ve Zlíně, ze dne 21. 1. 2021, č.j. 58 Co 175/2020-160, který dospěl k závěru, že výše smluvní pokuty byla stanovena určitě a jednoznačně, pokud byla stanovena jako 0,1 % z celkové ceny zboží za každý, byť i započatý, den prodlení, ačkoliv smlouva obsahovala cenu zboží celkem bez DPH a cenu zboží celkem včetně DPH (tedy dvě ceny celkem). Dle krajského soudu je totiž celková cena ta, kterou kupující nakonec za zboží zaplatí.

Skutkový stav

Dne 23. 3. 2018 uzavřeli žalobce coby kupující a žalovaná coby prodávající dvě kupní smlouvy na dodávku kontejnerů na základě výsledku zadávacího řízení dle zákona č. [134/2016](#) Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZZVZ“). V obou kupních smlouvách byla sjednána smluvní pokuta ve smyslu § 2048 a násl. zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“) pro případ prodlení s dodáním kontejnerů ve výši 0,1 % z celkové ceny zboží za každý, byť i započatý den prodlení.

Žalovaná byla v prodlení 49 dnů s dodávkou zboží, přičemž žalobce vystavil smluvní pokuty ve výši 0,1 % z celkové ceny zboží včetně DPH za každý den prodlení. Žalovaná prodlení nerozporovala, avšak nesouhlasila s vypočtenou výší smluvní pokuty, kdy podle žalované měla být smluvní pokuta kalkulována z celkové ceny zboží bez DPH. Rozdíl mezi smluvní pokutou vypočtenou z celkové ceny včetně DPH a bez DPH se stal předmětem sporu, když žalovaná uhradila toliko část vystavené smluvní pokuty odpovídající 0,1 % z ceny celkem bez DPH denně.

Argumentace stran a prvostupňový rozsudek

Žalobce přistoupil k vymáhání nezaplacené části smluvních pokut soudní cestou, neboť byl přesvědčen, že celková cena pro účely výpočtu smluvní pokuty je cena celkem včetně DPH. Žalobce dále argumentoval, že cena celkem včetně DPH odpovídá fakturované ceně, která byla za zboží žalované zaplacená, a proto by měla být základem pro výpočet smluvních pokut.

Žalovaná ve svém vyjádření k žalobě uvedla, že podle ní měla být smluvní pokuta vypočtena z ceny celkem bez DPH, a to zejména z následujících důvodů:

- kupní smlouvy je třeba vykládat v kontextu zadávací dokumentace a ZZVZ, kdy zadávací dokumentace stanoví, že pro účely hodnocení nabídek je relevantní celková nabídková cena bez DPH, a ZZVZ stanoví, že do předpokládané hodnoty se nezahrnuje DPH;
- odkaz na celkovou cenu je neurčitý, když kupní smlouvy obsahují cenu celkem bez DPH a cenu

celkem včetně DPH (tedy dvě ceny celkem);

- návrhy obou kupních smluv předložil žalobce coby zadavatel veřejné zakázky a k jeho tíži by mělo být sporné ujednání vykládáno v souladu s výkladovými pravidly (§ 557 OZ[1]) a Nálezem Ústavního soudu IV. ÚS 182/01 (188/2001 USn.)[2]; žalovaná neměla jakoukoliv možnost ovlivnit znění předložených smluv;
- kupní smlouvy v ujednání o smluvní pokutě neodkazují na „fakturovanou“ cenu, když výklad přednesený žalobcem by vedl ke zvýhodnění zahraničního dodavatele kvůli přenesené daňové povinnosti;
- chtěl-li žalobce stanovit jako základ pro výpočet smluvní pokuty celkovou cenu včetně DPH, měl tak výslovně uvést, jak ostatně v případě jiných smluv činil;
- dle § 36 odst. 3 ZZVZ zadavatel, tedy žalobce, nesmí přenášet odpovědnost za správnost a úplnost zadávacích podmínek na dodavatele – žalovanou;
- žalovaná odkázala na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 1172/2003 ze dne 9. 3. 2004, dle kterého je ujednání o smluvní pokutě neurčité, když odkazuje na „cenu“, avšak ve smlouvě je obsaženo více „cen“;
- žalovaná dále odkázala na odborný článek publikovaný v Bulletinu advokacie[3], ve kterém je k neurčitosti ujednání o smluvní pokutě uvedeno jako příklad následující: „*Může se jednat o odkaz na kupní cenu vyjádřenou s DPH a bez DPH, přičemž není jasné, zda smluvní pokutu vypočítat z ceny první či druhé*“;
- legitimní očekávání žalované se důvodně zakládalo na tom, že žalobce standardně při přípravě obdobných smluv jednoznačně a určitě stanoví základ pro výpočet smluvní pokuty (tedy výslovně uvádí, zda je základem cena celkem včetně DPH, či bez DPH), k čemuž žalovaná předložila několik smluv uzavřených žalobcem v posledních letech.

Soud prvního stupně dospěl k závěru, že ujednání o smluvní pokutě je v předmětných kupních smlouvách dostatečně určité a nepřipouští různý výklad. Dle soudu prvního stupně je základem pro výpočet smluvní pokuty celková cena včetně DPH, a to zejm. s následujícím odůvodněním:

„Po zhodnocení výše uvedených skutečností soud dospěl k závěru, že smluvní pokuta ve výši 0,1 % z celkové ceny zboží za každý den prodlení byla v předmětných kupních smlouvách sjednána dostatečně určitě a srozumitelně. Cena zboží (kupní cena) byla v kupních smlouvách sice vyjádřena bez DPH i s DPH, avšak soud je přesvědčen, že v kupních smlouvách sjednaná výše smluvních pokut z celkové ceny různý výklad nepřipouští. Je zjevné, že za celkovou cenu nemůže být považována cena bez DPH jednoduše proto, že celkovou cenou být zkrátka nemůže, neboť celkovou cenou je logicky ta cena, kterou kupující nakonec zaplatí. Jakékoliv další navýšení původní ceny o další sjednané položky (včetně DPH) logicky znamená, že původní cena není a ani nemůže být cenou celkovou. Žalobce zaplatil kupní cenu včetně DPH, protože mu žalovaná jako plátce DPH vyúčtovala tuto cenu včetně DPH (v souladu s kupní smlouvou) a takovou cenu byl žalobce také smluvně zavázán zaplatit. Uvedení kupní ceny i bez DPH v kupních smlouvách mělo svůj význam, neboť v zadávací dokumentaci pro veřejnou zakázku bylo uvedeno, že pro hodnocení nabídek bude rozhodující nabídková cena bez DPH. Uvedení ceny bez DPH by mělo význam i pro případ, kdyby v průběhu realizace smlouvy došlo ke změně zákonné sazby DPH.“

Žalovaná podala proti rozsudku soudu prvního stupně odvolání, a to zejm. s následujícím odůvodněním:

- rozsudek soudu prvního stupně se zakládá na nesprávném právním posouzení a jeho odůvodnění není dostatečně přesvědčivé a přezkoumatelné;
- otázku, co všechno zahrnuje celková cena, nelze zodpovědět generálně, nýbrž je potřeba ji zkoumat v každém jednotlivém smluvním vztahu;

- soud prvního stupně se odchýlil od judikatury Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 1172/2003 ze dne 9. 3. 2004, dle které je ujednání o smluvní pokutě neurčité, když odkazuje na „cenu“, avšak ve smlouvě je obsaženo více „cen“;
- kupní smlouvy obsahují i jinou cenu celkem než tu, kterou kupující nakonec zaplatil;
- žalovaná dále zopakovala dřívější argumentaci s tím, že by bylo absurdní, pokud by žalobce získal prospěch z toho, že nepřipravil kupní smlouvy dostatečně pečlivě a určitě, k čemuž odkázala na Nález Ústavního soudu sp. zn. I.ÚS 436/05 ze dne 10. 7. 2008, dle kterého je nezbytné vyhnout se výkladu smlouvy, který vede k absurdním důsledkům;
- žalovaná závěrem zopakovala, že standardní praxe žalobce v žalované založila legitimní očekávání, že pokud by skutečně bylo záměrem žalobce stanovit jako základ pro výpočet smluvní pokuty celkovou cenu včetně DPH, výslovně by tak uvedl.

Žalobce ve svém vyjádření k odvolání reagoval tvrzením, že některé jiné smlouvy předložené žalovanou, ve kterých byl výslovně dovětek „včetně DPH“ či „bez DPH“, byly připraveny jiným subjektem coby centrálním zadavatelem, nikoliv žalobcem. Dle žalobce mohla žalovaná v případě pochybností o výkladu smluv využít institutu žádosti o vysvětlení zadávací dokumentace v průběhu zadávacího řízení, což neučinila. Závěrem žalobce poukazuje na skutečnost, že se žalovanou v minulosti uzavřel i další smlouvy, které obsahovaly totožné ujednání o smluvní pokutě, a nikdy nebylo sporu o jejich výkladu. Dle žalobce byl totožný vzor smlouvy z jeho strany užíván nejméně v letech 2015-2019.

Žalovaná reagovala, že není relevantní, zda tu-ktou smlouvu připravil centrální zadavatel, či sám žalobce, a žalobce coby zadavatel se tak nemůže zprostit odpovědnosti za správnost a úplnost zadávacích podmínek, přičemž na základě jiných dříve uzavřených smluv mezi žalobcem a žalovanou nikdy nedošlo k uplatnění či placení smluvních pokut, což znamená, že sporné ujednání ohledně základu pro výpočet smluvních pokut nebylo mezi stranami aplikováno či interpretováno. Žalovaná dále předložila smlouvy uzavřené žalobcem v roce 2020, kdy žalobce přistoupil ke zprecizování svých vzorových smluv a již výslovně uvádí, že smluvní pokuta má být vypočtena z ceny celkem včetně DPH.

Rozsudek Krajského soudu v Brně, pobočka ve Zlíně

Odvolací soud prvostupňový rozsudek potvrdil a ztotožnil se s tvrzením, že smluvní pokuta byla v kupních smlouvách na dodávku kontejnerů sjednána jasně, určitě a srozumitelně. Odvolací soud se také ztotožnil s tvrzením, že celková cena zboží je ta, kterou kupující za zboží zaplatil celkem, tedy cena včetně DPH. Cena bez DPH je dle obou soudů ve smlouvách uvedena, neboť je podstatná pro účely hodnocení nabídek v zadávacím řízení. Naopak cena celkem včetně DPH je rozhodná pro to, kolik kupující za zboží zaplatí celkem.

Odvolací soud se dále ve svém odůvodnění vyjádřil k argumentaci žalované následovně:

„Dle názoru odvolacího soudu však skutečnost, že žalobce v některých obdobných smlouvách ujednání o smluvní pokutě výslovně vyjádřil, zda se její procentuální výše počítá z celkové ceny včetně DPH nebo z celkové ceny bez DPH, nemohla založit legitimní očekávání žalované, že pokud tento dovětek, tj. včetně DPH nebo bez DPH, zde obsažen není a smluvní pokuta je sjednána z celkové ceny zboží, nezakládá to důvodnost domněnky žalované, že je tím myšlena cena bez DPH.(...)“

„Odkaz na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 1172/2003 nepovažuje odvolací soud za přílehlavý. Dovolací soud v něm jako neurčité vyhodnotil ujednání, podle něhož mohl objednatel

uplatnit smluvní pokutu ve výši 0,5 % „z ceny“ za každý den prodlení, přitom v předmětné smlouvě o dílo v článku IV. jsou pod cenou díla uvedeny různé výše cen, a to ceny předmětu smlouvy (stavby) rozčleněné na cenu stavebních prací, cenu montážních prací, cenu projektových prací, cenu inženýrských prací, atd.(...)“

„V projednávané věci je pojem celková cena použit pro vyjádření součtu jednotlivě stanovených cen pro každý kus technického kontejneru(...)celková cena je pak uvedena jak bez DPH – neboť se jedná o údaj rozhodný z hlediska posuzování podmínek zadávací dokumentace veřejné zakázky, tak včetně DPH – neboť se jedná o cenu, kterou kupující za zboží uhradí celkem.“

„(...)Neadekvátní je také polemika o důsledcích na konkrétní výši smluvní pokuty v případě uzavření téže smlouvy se zahraniční právnickou osobou. Určitost smluvního ujednání je třeba posuzovat výhradně ve vztahu konkrétních subjektů, jež skutečně byly stranou smlouvy, nikoliv ve vztahu neurčitého potenciálně uvažovaného subjektu.“

„Skutečnost, že žalobce „zprecizoval“ vzory smluv na obdobná plnění, když ve smlouvách uzavřených v září a v listopadu 2020 již jako základ pro výpočet smluvní pokuty uvedl celkovou cenu zboží (resp. díla) včetně DPH, hodnotí odvolací soud jako přirozenou reakci na probíhající soudní spor vedenou snahou do budoucna se případným dalším sporům vyhnout. Sama o sobě nesvědčí o tom, že předchozí verze smlouvy byla neurčitá.“

Závěr

Ačkoliv soud prvního stupně i odvolací soud v daném případě dospěly k závěru, že ujednání o smluvní pokutě, resp. způsobu určení její výše, bylo dostatečně určité a jednoznačné, doporučujeme pro předejití sporů ve smlouvách výslovně uvádět, zda je základem pro výpočet smluvní pokuty cena bez DPH, či včetně DPH, je-li její výše stanovena jako % z určité ceny, neboť, jak sám uvedl odvolací soud, určitost smluvního ujednání je třeba posuzovat výhradně ve vztahu konkrétních subjektů. Nelze navíc vyloučit, že by Nejvyšší soud v případě podání dovolání rozhodl jinak, jakkoliv odvolací soud považoval výše citovanou judikaturu za nepřiléhavou.

Mgr. Milan Friedrich,
koncipient

[MT Legal s.r.o., advokátní kancelář](#)

Jugoslávská 620/29
120 00 Praha 2

Tel.: +420 222 866 555
Fax: +420 222 866 546
e-mail: info@mt-legal.com

[1] § 557 OZ: „Připouští-li použitý výraz různý výklad, vyloží se v pochybnostech k tíži toho, kdo

výrazu použil jako první.“

[2] Nález Ústavního soudu IV. ÚS 182/01 (188/2001 USn.): „Jsou-li ve smlouvě použity formulace a pojmy, které lze vykládat rozdílně, jeví se být spravedlivým vykládat je v neprospěch toho, kdo je do smlouvy zakotvil.“

[3] PELIKÁN, Martin: Smluvní pokuta [online]. Bulletin advokacie [cit. 24. 2. 2021]. K dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)